

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Prijedlog

**PROGRAM AKTIVNOSTI ZA SPRJEČAVANJE
NASILJA MEĐU DJECOM I MLADIMA**

Zagreb, veljača 2004.

PROGRAM AKTIVNOSTI ZA SPRJEČAVANJE **NASILJA MEĐU DJECOM I MLADIMA**

1. UVOD

Nasilje među djecom i mladima u Republici Hrvatskoj nije do sada sustavno i cjelovito istraživano niti praćeno.

Poliklinika za zaštitu djece Grada Zagreba provela je 2003. godine istraživanje o nasilju među osnovnoškolskom djecom. Istraživanje je obuhvaćalo 25 osnovnih škola u 13 gradova Republike Hrvatske (Zagreb, Osijek, Vukovar, Varaždin, Split, Zadar, Šibenik, Drniš, Rijeka, Poreč, Petrinja, Sisak, Bregana). Rezultati istraživanja pokazuju da je više od 20% djece zlostavljano 2 do 3 puta mjesečno ili češće.

Istraživanja u europskim zemljama pokazuju da do 15% djece kontinuirano trpi nasilje.

Iskustva zemalja koje su istraživale problem nasilja među djecom i mladima te provodile preventivne i interventne programe, pokazuju da su učinkovitiji kada sustavno obuhvaćaju i uključuju nadležne institucije države i druge subjekte koji se bave djecom i zaštitom dječjih prava.

Nasilje među djecom i mladima u smislu ovog Programa je svako izravno (namjerno, neslućajno) fizićko ili psihićko nasilno ponašanje usmjereno na djecu i mlade od strane njihovih vršnjaka (s ciljem povrjeđivanja) koje može varirati u težini, intenzitetu i vremenskom trajanju. Nasiljem se smatra udaranje, šamaranje, naguravanje, ćupanje, oduzimanje stvari ili novca, izrugivanje zbog bilo kojeg oblika razlićitosti, nazivanje pogrđnim imenima, iskljućivanje iz grupe i slićni oblići ponašanja. Ciljana dozna skupina ovog Programa su djeca i mladi u dobi do 21 godine koji su obuhvaćeni bilo kojim sustavom ili oblikom državne skrbi.

Oblići nasilja među djecom i mladima, s kojima je u posljednje vrijeme suoćena stručna i šira javnost u Hrvatskoj, pokazuju porast sve težih pojava oblića nasilja. To je osobito prisutno ili se manifestiralo u odgojnim domovima za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju u sustavu socijalne skrbi, te zahtijeva brzu i odlučnu akciju svih mjerodavnih ćimbenika. Stoga je Koordinacija za društvene djelatnosti i ljudska prava Vlade Republike Hrvatske donijela Zakljućak o izradi Programa aktivnosti za sprjećavanje nasilje među djecom i mladima (u daljnjem tekstu: Program).

Program sadrži kratkoroćne i dugoroćne mjere, a njegovo ostvarivanje bit će sustavno i kontinuirano praćeno. Na osnovi dobivenih rezultata praćenja, odnosno evaluacije Programa, predlagat će se njegove izmjene i dopune. Za praćenje provedbe i koordinaciju mjera iz ovog Programa, zadućuje se Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Ostvarivanje ovog Programa provest će se sredstvima nadležnih državnih tijela u okviru obavljanja njihove redovne djelatnosti

2. SVRHA I CILJEVI PROGRAMA

Svrha donošenja Programa je senzibilizacija stručnjaka, roditelja, djece i mladih za problem nasilja među djecom i mladima, uspostavljanje sustavnih rješenja za prevenciju i sprječavanje pojave nasilja među djecom i mladima te ublažavanje i otklanjanje njegovih posljedica.

Ciljevi Programa su:

- prevencija pojave novih slučajeva nasilja među djecom i mladima
- edukacija stručnjaka koji rade s djecom i mladima
- senzibilizacija roditelja, djece i mladih za problem nasilja među djecom i mladima
- pružanje sustavne pomoći djeci i mladima žrtvama nasilja
- znanstveno praćenje pojave nasilja među djecom i mladima.

Nositelji zaduženi za provedbu pojedine mjere mogu uključiti i druga državna tijela, odnosno druge sudionike za koje ocijene da će doprinijeti uspješnosti njezine provedbe.

3. MJERE ZA SPRJEČAVANJE NASILJA MEĐU DJECOM I MLADIMA

3.1. KRATKOROČNE MJERE

Kratkoročne mjere su aktivnosti kojima se u najkraćem mogućem vremenu reagira na problem nasilja među djecom i mladima.

Rok za provedbu kratkoročnih mjera je 1. svibanj 2004. godine.

- 1. Izraditi analizu karakteristika korisnika smještenih u domovima za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju (dob, spol, pravni temelj smještaja i druge psihosocijalne karakteristike korisnika); izraditi prikaz stanja prostora, opreme, kadrova, financijskih ulaganja u domovima za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju s prijedlogom mjera za poboljšanje stanja te prijedlogom primjerenije mreže domova. Navedenu analizu raspraviti će Koordinacija za društvene djelatnosti Vlade Republike Hrvatske.**

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

- 2. Uskladiti broj i vrstu stručnih djelatnika u domovima za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju s normativima određenim u sustavu socijalne skrbi, a do konačnog usklađivanja u 10 domova, odmah zaposliti 25 stručnih djelatnika i to socijalnih pedagoga i psihologa, prema planu nadležnog ministarstva.**

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

- 3. Utvrditi potreban broj vanjskih suradnika, a posebice psihijataru, te minimalno tjedno vrijeme za njihov rad u domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i domovima za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju te osnovati ustanove ili odjele u ustanovama za mlade s udruženim smetnjama.**

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

- 4. Istražiti broj i pojavne oblike nasilja među korisnicima domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i domova za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju uz primjenu psihodijagnostičkog instrumentarija te s rezultatima istraživanja upoznati Vladu Republike Hrvatske.**

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, visokoškolske ustanove koje obrazuju stručnjake za područje socijalne skrbi te odgoja i obrazovanja, domovi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, domovi za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju.

- 5. Istražiti broj i pojavne oblike nasilja među djecom i mladima u odgojno-obrazovnim ustanovama, vrste programa vezane na problematiku nasilja među djecom i mladima koji se provode u tim ustanovama te izvršiti njihovu evaluaciju.**

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, odgojno-obrazovne ustanove.

- 6. Operacionalizirati provedbu projekta «Afirmacijom pozitivnih vrijednosti protiv nasilja» kojeg je Ministarstvo nadležno za obrazovanje pokrenulo u 2003. godini, te u sklopu toga utvrditi mogućnosti škole da u suradnji s lokalnom zajednicom omogućí učenicima osnovnih i srednjih škola korištenje školskih i drugih prostora u lokalnoj zajednici u vrijeme trajanja školskih praznika te svakodnevno do 22 sata (školske dvorane, školske knjižnice, domovi kulture, knjižnice, športska igrališta i sl.).**

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo kulture, odgojno-obrazovne ustanove, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

- 7. Zahtijevati od odgojno-obrazovnih ustanova, centara za socijalnu skrb i policijskih postaja imenovanje stručne osobe za koordiniranje aktivnosti vezanih uz problematiku nasilja u ustanovama i započeti s njihovom edukacijom. Djecu, mlade, roditelje, nastavnike i druge sudionike ovog Programa koji surađuje s odgojno-obrazovnim ustanovama i centrima za socijalnu skrb, upoznati s imenovanom osobom.**

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo unutarnjih poslova, odgojno-obrazovne ustanove, centri za socijalnu skrb, policijske postaje.

- 8. U svakoj odgojno-obrazovnoj ustanovi, športskim dvoranama, igralištima, sredstvima javnog prijevoza i drugim mjestima gdje se okupljaju djeca i mladi odrediti vidljivo i dostupno mjesto (oglasna ploča, video-zid, display ili sl.) s istaknutom obavijesti da se radi o mjestu s «nultom tolerancijom na nasilje» (podaci i materijali koji se odnose na problematiku nasilja, aktivnosti, rezultati anketa i sl.).**

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, odgojno-obrazovne ustanove.

- 9. U svakoj odgojno-obrazovnoj ustanovi, domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i domovima za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju postaviti «sandučice povjerenja» u koje djeca i roditelji mogu prijaviti slučajeve nasilja, dati prijedloge za rješavanje problema i slično, uz poziv djeci i roditeljima da nasilje prijavljuju.**

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, odgojno-obrazovne ustanove .

- 10. Izraditi plan postupanja u odgojno-obrazovnim ustanovama u slučaju nasilja među djecom i mladima te u drugim kriznim situacijama.**

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, odgojno-obrazovne ustanove, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

- 11. Podržati i pratiti program UNICEF-a u Hrvatskoj «Škola bez nasilja» i programe drugih organizacija civilnog društva namijenjene sprječavanju nasilja među djecom i mladima.**

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, organizacije civilnog društva.

- 12. Pozvati i uključiti poznate, ugledne športaše, pjevače, glumce, umjetnike i druge priznate javne osobe da putem javnog obraćanja djeci i mladima osude nasilje među djecom. Izraditi tv-spot i druge promidžbene materijale s ciljem razlikovanja borilačkih sportova i vještina od brutalnog nasilja te sprečavanja svih oblika nasilja među djecom i mladima.**

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo kulture, mediji, športski klubovi, kazališta i druge kulturno-umjetničke ustanove.

- 13. Organizirati skupine (timove) educiranih stručnjaka za djelovanje u hitnim i kriznim situacijama.**

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, organizacije civilnog društva.

- 14. Izvršiti analizu primjene Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima s obzirom na ciljanu skupinu ovog Programa.**

Nositelji: Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.

3.2. DUGOROČNE MJERE

Dugoročne mjere su one čija provedba traži dulje vrijeme, promjenu postojećih propisa ili kontinuiranu provedbu.

1. **Donijeti Protokol o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima koji će sadržavati:**
 - opće prihvaćenu definiciju nasilja između nadležnih državnih tijela i drugih čimbenika koji sudjeluju u njegovom sprječavanju, otkrivanju i suzbijanju
 - obveze nadležnih državnih tijela i drugih čimbenika koji sudjeluju u njegovom sprječavanju, otkrivanju i suzbijanju nasilja
 - oblike, način i sadržaj suradnje između nadležnih državnih tijela i drugih čimbenika koji sudjeluju u njegovom sprječavanju, otkrivanju i suzbijanju nasilja.

Rok: 30. rujan 2004. godine

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ljudska prava, Ured pravobraniteljice za djecu, Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, Ured za ravnopravnost spolova.

2. **Uključiti stručna i savjetodavna tijela Vlade Republike Hrvatske (Vijeće za djecu, Savjet za mlade, Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih, Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom, Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga) u provedbu ovog Programa.**

Rok: 30. rujan 2004. godine

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, Ured za ravnopravnost spolova.

3. **Izvršiti analizu propisa koji uređuju sustav odgoja, obrazovanja i športa te obiteljsko-pravne, kazneno-pravne, zdravstvene i socijalne skrbi u odnosu na problematiku nasilja među djecom i mladima te po potrebi predložiti njihove izmjene i dopune.**

Rok: 30. rujan 2004. godine

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo unutarnjih poslova.

4. **U svim odgojno-obrazovnim ustanovama i domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi te domovima za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju, po jednoobraznom modelu, voditi evidenciju prijava i utvrđenih oblika nasilja među djecom i mladima.**

Rok: 30. lipanj 2004. godine

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

5. **Inicirati i podržavati teme i tematske emisije u sredstvima javnog priopćavanja o modelima nenasilnog rješavanja sukoba, toleranciji, prihvaćanju različitosti te o značaju poštovanja ljudskih prava.**

Rok: 30. lipanj 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured pravobraniteljice za djecu, Ured za ljudska prava, Ured za nacionalne manjine, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, mediji.

- 6. Organizirati provedbu edukacije o ljudskim pravima u svim vrstama odgojno-obrazovnih ustanova, ustanovama socijalne skrbi te koordinirati aktivnosti organizacija civilnog društva na temu ljudskih prava namijenjenih djeci i mladima.**

Rok: do kraja 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: Ured za ljudska prava, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, Savjet za razvoj civilnog društva, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, Ured za nacionalne manjine, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, odgojno-obrazovne ustanove, ustanove socijalne skrbi, organizacije civilnog društva.

- 7. Inicirati i podržati programe preventivnog stručnog socijalno-pedagoškog rada s učenicima rizičnog ponašanja i njihovim obiteljima koje će provoditi stručni timovi odgojno-obrazovnih ustanova u suradnji s centrima za socijalnu skrb.**

Rok: 30. lipanj 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, odgojno-obrazovne ustanove, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, centri za socijalnu skrb, mediji, organizacije civilnog društva.

- 8. Osigurati stručnu pomoć i materijalna sredstva za rad nevladinih udruga i strukovnih organizacija koje tretiraju pitanje nasilja, te evaluaciju i kontrolu provođenja projekata i programa. Prioritet u financiranju u 2004. godini dati udrugama koje provode projekte i programe za sprječavanje nasilja među djecom i mladima, nenasilno rješavanje sukoba i prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih.**

Rok: do kraja 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured za udruge, Savjet za razvoj civilnog društva, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

- 9. Izraditi i distribuirati pisane i druge materijale namijenjene djeci i mladima, roditeljima, odgojno-obrazovnom osoblju i drugim subjektima čija je djelatnost u izravnoj ili neizravnoj vezi s djecom i mladima, a odnosi se na sprječavanje nasilja te poticanje nenasilnog rješavanja sukoba među djecom i mladima.**

Rok: do kraja 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo unutarnjih poslova, UNICEF, organizacije civilnog društva.

- 10. Međuresorno i multidisciplinarno educirati nastavnike, ravnatelje, stručne suradnike, socijalne i zdravstvene radnike, suce, državne odvjetnike te djelatnike interne sigurnosti i policije koji rade s djecom, mladima i njihovim obiteljima putem ciljanih seminara, radionica i drugih oblika stručnog usavršavanja.**

Rok: do kraja 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured pravobraniteljice za djecu, Ministarstvo unutarnjih poslova, znanstveno-obrazovne institucije, UNICEF, organizacije civilnog društva.

- 11. Koristeći pozitivan primjer i iskustva osnovanih obiteljskih centara inicirati osnivanje obiteljskih centara na području županija gdje takvih centara nema.**

Rok: do kraja 2004. godine

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, obiteljski centri.

- 12. Zadužiti jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave da osiguraju primjereni prostor za provedbu programa igraonica za djecu i aktivnosti organiziranog provođenja slobodnog vremena djece i mladih te da sukladno mogućnostima sudjeluju u njihovom financiranju.**

Rok: do kraja 2004. godine

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

- 13. Zaposliti potreban broj i vrstu stručnih suradnika u odgojno-obrazovne ustanove, prema planu nadležnog ministarstva.**

Rok: 30. rujna 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, odgojno-obrazovne ustanove, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

- 14. Obvezati osnovnoškolsku djecu za sudjelovanje u najmanje dvije vrste slobodnih aktivnosti uključujući i organizirane aktivnosti koje djeca pohađaju izvan škole te u sklopu izvanškolskih aktivnosti organizirati radionice s temom nenasilnog rješavanja sukoba.**

Rok: do kraja 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, odgojno-obrazovne ustanove, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

- 15. U okviru predstojeće reforme odgojno-obrazovnog sustava u nastavne programe visokoškolskih ustanova unijeti teme i kolegije o nasilju i drugim sociopatološkim pojavama te komunikacijskim vještinama za studente u djelatnosti odgoja i obrazovanja, zdravstva, socijalne skrbi, prava i policije u vidu izborne nastave i/ili adekvatnog kolegija redovitog studija.**

Rok: 31. prosinac 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, znanstveno-obrazovne institucije.

- 16. Razviti mrežu savjetovališta za roditelje, djecu i mlade. Slijedom navedenog, potrebno je:**

- do sredine 2004. godine, prema prethodno utvrđenim kriterijima, odabrati 5-10 centara za socijalnu skrb u kojima će se organizirati savjetovališta kao pilot-projekti
- pratiti izvršavanje utvrđenih zadaća savjetovališta uz sustavnu superviziju i evaluaciju te istodobno osiguranje materijalnih pretpostavki za rad stručnjaka, uključujući prostor i opremu
- do kraja 2005. godine osnovati po jedno savjetovalište pri centru za socijalnu skrb u svakoj županiji.

Rok: do kraja 2005. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, obiteljski centri, centri za socijalnu skrb, organizacije civilnog društva.

- 17. Organizirati što veći broj izvanškolskih aktivnosti kao što su: športska natjecanja, kulturne i umjetničke radionice s ciljem afirmacije pozitivnih vrijednosti kao što su razvijanje prijateljstva, druženja i zajedništva te pozitivne socijalne afirmacije. U tu svrhu ustrojiti natjecanja škola na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini u pojedinačnim i ekipnim športovima, umjetničkom stvaralaštvu i slično osigurati primjerene poticajne nagrade te praćenje postignutih rezultata u medijima.**

Rok: do kraja 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo kulture, mediji, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva, športski klubovi, Međunarodni olimpijski odbor.

- 18. Educirati učenike o potrebi i načinu pružanja pomoći vršnjacima koji su žrtve nasilja, kao i pomoći vršnjacima s posebnim potrebama.**

Rok: do kraja 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Vijeće za djecu Vlade Republike Hrvatske, Povjerenstvo za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih, Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom, organizacije civilnog društva.

- 19. Uvesti grupni rad s djecom čiji je razvoj ugrožen zbog neprimjerene roditeljske skrbi. Slijedom navedenog, potrebno je:**

- do sredine 2004. godine osposobiti stručnjake u sustavu socijalne skrbi za grupni rad s djecom uskraćenom za primjerenu roditeljsku skrb, koja nisu izdvojena iz vlastitog doma
- provesti posebno osmišljeni i strukturirani program grupnog rada na uzorku centara za socijalnu skrb, zajedno sa supervizijom i evaluacijom
- do kraja 2005. godine provesti grupni rad s djecom u jednoj desetini centara za socijalnu skrb.

Rok: do kraja 2005. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, centri za socijalnu skrb, organizacije civilnog društva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

- 20. Institucionalizirati superviziju u socijalnoj skrbi zbog naravi njezinih zadaća. Do sredine 2004. godine razviti program uvođenja supervizije za stručnjake koji rade s djecom i**

mladima, a do kraja 2004. godine osigurati da stručni djelatnici zaposleni u domovima za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju sudjeluju u superviziji.

Rok: do kraja 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, znanstveno-obrazovne institucije, centri za socijalnu skrbi, domovi za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju, organizacije civilnog društva.

21. Preispitati postojeće normative za rad stručnih radnika u odgojno-obrazovnim ustanovama, domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i domovima za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju te za rad stručnih suradnika u tim ustanovama.

Rok: do kraja 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

22. Omogućiti provođenje i sufinanciranje programa prevencije nasilnog ponašanja i usvajanja socijalizacijskih vještina pod nazivom "Male kreativne socijalizacijske skupine" i programa «Modifikacija ponašanja putem igre» u suradnji s centrima za socijalnu skrb, odgojno-obrazovnim ustanovama i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Rok: do kraja 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, odgojno-obrazovne ustanove, centri za socijalnu skrb, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

23. Analizirati izloženost nasilju djece i mladih s posebnim potrebama, pripadnika nacionalnih manjina i drugih rizičnih skupina u redovnim i specijaliziranim odgojno-obrazovnim ustanovama i domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, domovima za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju i domovima za djecu s posebnim potrebama.

Rok: 30. rujan 2004. godine

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za nacionalne manjine, Savjet za nacionalne manjine, Ured za ljudska prava, Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom, odgojno-obrazovne ustanove i domovi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, domovi za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju i domovi za djecu s posebnim potrebama.

24. U domovima za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju intenzivirati individualni rad uz utvrđivanje potreba svakog korisnika.

Rok: do kraja 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, domovi za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju.

25. Djecu i mlade u domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, domovima za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju i domovima za djecu s posebnim potrebama osigurati od ozljeda te plaćati policu osiguranja za tu namjenu.

Rok: do kraja 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: *Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.*

- 26. Ustrojiti dnevne centre za poludnevni i dnevni stručni tretman u lokalnoj sredini te povećati broj stambenih zajednica za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju.**

Rok: *do kraja 2004. godine i kontinuirano*

Nositelji: *Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, domovi za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva.*

- 27. Normativno omogućiti organizacijama civilnog društva, vjerskim zajednicama i drugim pravnim i fizičkim osobama obavljanje djelatnosti i pružanja usluga socijalne skrbi u odnosu na djecu i mlade s poremećajima u ponašanju (dnevni i poludnevni boravak, produženi stručni tretman, prihvatna stanica i sl.).**

Rok: *do kraja 2004. godine i kontinuirano*

Nositelji: *Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave, organizacije civilnog društva.*

- 28. Pojačati aktivnosti policije za povećanje sigurnosti u školama sukladno Planu mjera za povećanje sigurnosti u zonama odgojno-obrazovnih ustanova i načina postupanja na njihovoj provedbi.**

Rok: *30. svibanj 2004. godine i kontinuirano*

Nositelji: *Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.*

- 29. Poboľjšati sigurnost odgojno-obrazovnih ustanova kroz provedbu Strategije djelovanja policije u zajednici.**

Rok: *30. svibanj 2004. godine i kontinuirano*

Nositelji: *Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.*

- 30. Izraditi analizu broja i osposobljenosti djelatnika policije za rad na suzbijanju pojave nasilja među djecom i mladima s prijedlogom potrebnih mjera.**

Rok: *30. svibanj 2004. godine i kontinuirano*

Nositelj: *Ministarstvo unutarnjih poslova.*

- 31. Pojačati aktivnost policijskih službenika u detektiranju stanja i pojava štetnih za odgoj i razvitak djece i mladih te obavještavati javnost i ukazivati na sredine, rizična mjesta i događaje koji nepovoljno utječu na sigurnost djece i mladih.**

Rok: *30. svibanj 2004. godine i kontinuirano*

Nositelj: *Ministarstvo unutarnjih poslova.*

- 32. Izraditi analizu primjene odredbi o zabrani točenja i prodaje alkoholnih pića i duhanskih proizvoda maloljetnim osobama, odredbi o zabrani noćnih izlazaka u vremenu od 23 do 5 sati djece mlađe od 16 godina, bez pratnje roditelja ili druge odrasle osobe, te pooštriti sankcije za kršenje ovih odredbi.**

Rok: 30. svibanj 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Državni inspektorat.

- 33. Predložiti izmjene zakona s ciljem snižavanja dobne granice kaznene odgovornosti za izricanje maloljetničkog zatvora za počinitelje najtežih kaznenih djela ili za učestalo ponavljanje kaznenih djela.**

Rok: 30. rujan 2004. godine

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova.

- 34. Izvršiti pripremne radnje u pravosuđu radi provedbe odredbi Obiteljskog zakona čija primjena prelazi iz nadležnosti centara za socijalnu skrb u nadležnost sudova.**

Rok: 1. rujan 2004. godine

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi.

- 35. Uputiti u zakonsku proceduru Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršajima.**

Rok: do kraja 2004. godine

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa.

- 36. Izvršiti analizu svih propisa koji se odnose na sprječavanje nasilja među djecom i mladima s ciljem predlaganja i usvajanja njihovih izmjena i dopuna.**

Rok: do kraja 2004. godine

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.

- 37. Izvršiti evaluaciju provedbe mjera iz nacionalnih politika, programa i strategija koje se odnose na afirmaciju prava djece, mladih i obitelji.**

Rok: do kraja 2004. godine

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ljudska prava, Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, organizacije civilnog društva, jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave.

- 38. Donijeti Nacionalnu strategiju za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih.**

Rok: 30. rujan 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih.

- 39. Propise o Hrvatskoj radioteleviziji dopuniti sankcijama za nepridržavanje programskih smjernica prema kojima je zabranjeno objavljivati priloge nemoralnog i pornografskog sadržaja, poticanja i veličanja nasilja i kriminala, netolerancije i drugih sadržaja koji štete tjelesnom, društvenom ili moralnom razvoju djece i mladih te je zabranjeno stavljati ih na raspored u vrijeme kada je vjerojatno da će ih gledati djeca i mladi. Propise o medijima dopuniti odredbama kojima se štite prava i interesi djece i mladih te propisati sankcije za nepoštivanje tih odredbi.**

Rok: do kraja 2004. godine

Nositelji: Ministarstvo kulture, Hrvatska radiotelevizija, mediji, organizacije civilnog društva.

- 40. Omogućiti djeci i mladima sudjelovanje u kreiranju emisija na Hrvatskoj radioteleviziji na temu promicanja pozitivnih vrijednosti, afirmacije ljudskih prava, tolerancije, nenasilja i drugih sadržaja po izboru djece i mladih.**

Rok: do kraja 2004. godine i kontinuirano

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo kulture, Hrvatska radiotelevizija, mediji, organizacije civilnog društva.